

Binnen de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap hebben enkele fracties de behoefte om vragen en opmerkingen voor te leggen over de brieven van de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 13 juli 2018 en 13 september 2018 inzake de bijgestelde onderzoekskaders en het ontwerp van het jaarwerkplan 2019 van de Inspectie van het Onderwijs (Kamerstuk 34 775, nrs. 143 en 148).

De voorzitter van de commissie,
Tellegen

De adjunct-griffier van de commissie,
Arends

Inhoud

I	Vragen en opmerkingen uit de fracties	2
	Algemeen	2
	Bijgestelde onderzoekskaders	2
	Ontwerp jaarwerkplan 2019	4
II	Reactie Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap	8

I Vragen en opmerkingen uit de fracties

Algemeen

De leden van de VVD-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de brief en zien daarin geen aanleiding voor het stellen van vragen. De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van de onderhavige brieven. Deze leden hebben nog wel enkele vragen.

De leden van de D66-fractie hebben kennisgenomen van de bijgestelde onderzoekskaders van de Inspectie van het Onderwijs (hierna: inspectie). Deze leden willen de Minister daarom nog enkele vragen voorleggen.

De leden van de GroenLinks-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de bijgestelde onderzoekskaders van de inspectie. Zij hebben nog enkele vragen.

De leden van de PvdA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de bijgestelde inspectiekaders. Zij hebben enkele vragen bij het onderzoekskader voor het mbo.

De leden van de Partij voor de Dieren-fractie hebben kennisgenomen van het ontwerp van het jaarwerkplan 2019 van de inspectie. Deze leden missen hierin de aandacht voor de toenemende lobby van de fossiele industrie in het onderwijs en hebben hierover daarom nog enkele kritische vragen en opmerkingen.

De leden van de SGP-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de gewijzigde onderzoekskaders. In verband met de nog te verwachten evaluaties van het nieuwe toezicht beperken zij zich tot een procedurele vraag.

Bijgestelde onderzoekskaders

Algemeen

In het algemeen vragen de leden van de CDA-fractie of de Minister een nadere toelichting kan geven in hoeverre deze nieuwe onderzoekskaders tegemoet komen aan het aangenomen initiatiefwetsvoorstel van de leden Bisschop, Van Meenen en Rog over het inspectietoezicht¹ waarbij een scheiding wordt aangebracht tussen de oordelende rol van de inspectie op basis van de wettelijke deugdelijkheidseisen en de adviserende rol ten aanzien van andere zaken. Kan de Minister ook aangeven in hoeverre deze scheiding tussen de oordelende rol en de adviserende rol in de praktijk wordt gebracht door de inspecteurs en wat de ervaringen van de scholen zijn met deze scheiding tussen de twee rollen van de inspectie? Ook vragen deze leden wat de precieze rol is van de Kamer bij de gewijzigde onderzoekskaders nu deze reeds per 1 augustus jl. zijn ingegaan.

¹ Kamerstuk 33 862

De leden van de GroenLinks-fractie constateren dat sinds de aangenomen initiatiefwet van Bisschop c.s. de inspectie in haar onderzoekskaders duidelijker onderscheid maakt tussen datgene waar scholen wettelijk op worden gecontroleerd (en bij nalaten gesanctioneerd) en kwaliteitsaspecten. Het schoolplan behoort tot de wettelijke vereisten. Nu zijn er in het vernieuwde schoolplan criteria opgenomen die in de oude waarderingskaders van de inspectie stonden. Een voorbeeld is punt 3d. uit het nieuwe schoolplan: «de beschrijving van het personeelsbeleid omvat in elk geval: d. het pedagogisch-didactisch handelen van het onderwijspersoneel». Waarom is deze wijziging doorgevoerd en hoe rijmt dit met het onderscheid tussen wettelijke vereisten en niet-wettelijke vereisten in de onderzoekskaders? Zou het pedagogisch-didactisch handelen niet alleen door de beroepsgroep zelf beoordeeld moeten worden, zo vragen deze leden.

Deze leden merken op dat de inschrijving van een leerling op een school mee brengt dat een school een zorgplicht heeft voor deze ingeschreven leerling. De leden vragen of nader uiteen gezet kan worden hoe de inspectie kijkt naar de zorgplicht. Welke wet- en regelgeving bepalen het kader voor deze toetsing van de zorgplicht in het onderwijs? Wordt bij de beoordeling van de zorgplicht rekening gehouden met onder andere internationale verdragen, zoals het Kinderrechtenverdrag en het Verdrag Rechten Personen met een Handicap? Tevens vragen zij of de inspectie enkel toetst aan onderwijswetgeving of ook aan andere wetgeving en internationale verdragen. Kan de Minister nader toelichten op welke manier dit gebeurt? Met name nu, naast de sectorwetten, de Wet gelijke behandeling op grond van handicap en chronische ziekte (Wgbh/cz) en de internationale verdragen een nadere invulling geven van het recht op onderwijs.

De leden van de D66-fractie vragen de ministers wat zij kunnen doen in alle onderwijssectoren om de beperkende en lastenverzwarende regels op scholen en instellingen uit angst voor de inspectie weg te nemen. Is het bijvoorbeeld mogelijk om besturen en instellingen meer bekend te maken met de onderzoekskaders van de inspectie, zo vragen deze leden.

Bestuurlijk overleg tussen de Inspectie en vertegenwoordigers van het onderwijsveld en andere betrokkenen (georganiseerd onderwijsveld)

De leden van de D66-fractie constateren dat de PO-Raad in het overleg aangeeft dat de beoordeling «goed» door de inspectie onduidelijk is gedefinieerd waardoor in de praktijk verwarring kan ontstaan. Ook de VGS² geeft aan dat het onduidelijk is waar de grens zit tussen voldoen aan de wet en goed. Hoe denkt de Minister hierover en kan dit punt worden meegenomen in de evaluatie van volgend jaar, zo vragen deze leden.

De leden van de SGP-fractie merken op dat zij de procedure voor de totstandkoming van onderzoekskaders en de verslaglegging daarbij als een aanmerkelijke verbetering ervaren. Deze leden hebben echter geconstateerd dat over de als technisch bedoelde wijzigingen in het ringenoverleg meningsverschillen zijn gerezen en dat Verus zelfs instemming met de onderzoekskaders heeft onthouden. Nadien blijken alsnog wijzigingen te zijn doorgevoerd die tegemoetkomen aan de geuite zorgen. Deze leden vragen de Minister om een reflectie op het verloop van deze procedure. Waarom wordt niet het uiterste gedaan om ervoor te zorgen dat onduidelijkheden en meningsverschillen in het ringenoverleg worden verholpen, zo vragen zij.

² VGS: De Vereniging voor Gereformeerd Schoolonderwijs

Inleiding onderzoekskader 2017

De leden van de CDA-fractie merken op dat in de inleiding van de diverse onderzoekskaders aangegeven wordt dat voor een overzicht van de wijzigingen van de onderzoekskaders ten opzichte van de versie van 1 augustus 2017 er op www.onderwijsinspectie.nl gekeken moet worden. Dit overzicht is niet gemakkelijk te vinden op de site. Is het mogelijk om de belangrijkste wijzigingen op een rijtje te zetten en naar de Kamer te sturen? Tevens vragen zij of het mogelijk is dit voortaan standaard als bijlage mee te zenden als de onderzoekskaders worden aangepast.

Onderzoekskader 2017 (ve³ po⁴)

De leden van de D66-fractie constateren dat bij een waardering goed of excellent scholen in aanmerking komen om mee te doen met het experiment regelluwe scholen, waarbij scholen mogen afwijken van bepaalde wet- en regelgeving. Deze leden vinden dit een beperkende regel en zijn overtuigd dat elke school beter onderwijs gaat geven als zij ruimte en vertrouwen krijgen. De leden vragen de Minister of dit experiment kan worden uitgebreid naar scholen die voldoen aan de basiskwaliteit.

Onderzoekskader 2017 (mbo⁵)

De leden van de D66-fractie menen dat mbo-instellingen soms niet de maximale ruimte benutten die wordt geboden vanuit wet en regelgeving uit een angst voor de inspectie. Wat kan de Minister doen om bestaande ruimte en mogelijkheden in de wet en regelgeving inzichtelijk te maken, zo vragen deze leden.

De leden van de PvdA-fractie merken op dat het mbo veel meer opleidingen per instelling en meer ruimte voor eigen beleid kent dan het voortgezet onderwijs, maar ook bij het mbo wil de inspectie vanuit het streven naar stimulerend toezicht de kwalificatie «goed» gebruiken als zij dit van toepassing acht op het geboden onderwijs. Wat zijn de ervaringen daarmee en de verwachtingen daarbij? Zij vragen hoe bij de veelheid aan opleidingen wordt gewaarborgd dat zulke beoordelingen transparant tot stand komen. Is ook voor alle betrokkenen vooraf transparant wat de inspectie bijvoorbeeld wil zien bij lesobservaties? Zijn de checklists die de inspectie hanteert, openbaar? Tevens vragen zij in welke mate de kwaliteitscultuur valt te vatten in harde criteria, ook als het de verantwoording en dialoog betreft.

Het onderzoekskader maakt melding van onderlinge afhankelijkheid van mbo-instellingen en de Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (SBB) met betrekking tot de kwaliteit van de beroepspraktijkvorming. Tot slot vragen de voornoemde leden op welke wijze de inspectie zicht erop houdt dat de onderlinge afhankelijkheid niet kan verworden tot een diffuse situatie waarin niemand verantwoordelijk is en de betrokken mbo-student aan zijn of haar lot wordt overgelaten.

Ontwerp jaarwerkplan 2019

Inleiding

De leden van de CDA-fractie merken op dat in de Staat van het Onderwijs de inspectie per thema en sector een a4-tje maakt met een samenvatting.

³ ve: voorschoolse educatie

⁴ po: primair onderwijs

⁵ mbo: middelbaar beroepsonderwijs

Kan, het liefst ook in een tabelvorm en met motivatie, inzichtelijk gemaakt worden aan de hand van de samenvattingen uit de Staat van het Onderwijs welke conclusies de inspectie in het jaarwerkplan terug laat komen en welke niet? Tevens vragen zij of het mogelijk is om voortaan als het ontwerpjaarplan naar de Kamer gestuurd wordt duidelijk en overzichtelijk inzichtelijk te maken welke onderwerpen uit Staat van het Onderwijs wel / niet terug komen.

De voornoemde leden stellen het zeer op prijs dat onder «*mbo – audits: versterking- kwaliteitsborging*» verwezen wordt naar de wettelijke bepaling en aanleiding waarom de inspectie hiermee aan de slag gaat. De leden vragen de Minister of het mogelijk is voortaan alle activiteiten die in (de toekomst in) het ontwerpjaarplan aangekondigd worden, te voorzien van een verwijzing naar het relevante wetsartikel waarom de inspectie dit onderwerp oppakt of een duidelijke motivering waarom de inspectie dit gaat doen als er geen verwijzing naar een wetsartikel mogelijk is. Deze leden vragen de Minister of het ook mogelijk is een overzicht te ontvangen met de wettelijke bepalingen waar de inspectie aan moet voldoen en wanneer zij dit (weer) oppakken. Daarbij denken deze leden ook aan het toezicht wat niet jaarlijks plaatsvindt, zoals zij-instroom, accreditatiestelsel ho⁶, etc.

HRM-aanpak werkdruk leraren (po, vo, so)

De leden van de D66-fractie lezen dat de inspectie in het stelseltoezicht HRM-aanpak de werkdruk van leraren wil onderzoeken. Deze leden vragen de Minister of hier ook de uitwerking van het werkdrukakkoord wordt meegenomen? Het werkdrukakkoord kenmerkt zich doordat de investering van € 430 miljoen aan scholen wordt uitgekeerd en schoolteams gezamenlijk zoeken naar beste investeringen waarbij de personeelsgeleding van de medezeggenschapsraad instemming heeft op de begroting van de werkdrukmiddelen. De voornoemde leden menen dat de inspectie scholen hierin zou kunnen ondersteunen via onderzoek en kennisdeling over effectief HRM-beleid, graag ontvangen zij een reactie van de Minister.

Leerlingen met extra ondersteuning (po, vo, so, mbo)

De leden van de D66-fractie lezen dat de inspectie onderzoek wil doen naar leerlingen met extra ondersteuning. Eerder hebben de leden gepleit voor een breder gesprek met leerlingen, ouders en leraren. De Minister heeft toegezegd gesprekken in het land te gaan voeren over passend onderwijs. Wat is de samenhang tussen deze gesprekken van de Minister en het onderzoek van de inspectie, zo vragen deze leden.

Primair en voortgezet onderwijs

De leden van de CDA-fractie vragen de Minister een nadere toelichting of de inspectie ook kijkt naar de (kwaliteit) van zij-instroom in het onderwijs en wat de ervaringen zijn van de scholen met de diverse vormen van onderwijs voor zij-instroom en verkorte lerarenopleidingen.

Primair onderwijs

De leden van de CDA-fractie lezen op pagina 12 over het curriculum en de keuzes die scholen maken en het effect daarvan. Deze leden vragen een nadere toelichting hoe zij dit moeten lezen, met name als het gaat over het effect van het curriculum en de keuzes die scholen maken. Tevens vragen zij tot hoever de rol van de inspectie hierbij volgens de Minister reikt.

⁶ ho: hoger onderwijs

Speciaal onderwijs

De leden van de CDA-fractie lezen op pagina 15 dat de inspectie gaat kijken naar de arbeidsparticipatie na het verlaten van het vso⁷. Deze leden vragen de Minister of hierbij ook wordt gekeken naar de arbeidsparticipatie na het verlaten van het leerwegondersteunend onderwijs en praktijkonderwijs.

Middelbaar beroepsonderwijs

Audits: versterking kwaliteitsborging

Graag zouden de leden van de CDA-fractie een nadere toelichting willen ontvangen van de Minister wat de relatie is tussen het versterken van de audits kwaliteitsborging en het voornemen in het regeerakkoord rondom opleidingsaccreditatie in het mbo.

Governance Raad van Toezicht – College van Bestuur

De leden van de CDA-fractie verzoeken de Minister aan te geven of er een aanleiding is om naar de rol van de Raad van Toezicht bij mbo-instellingen te kijken.

Aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt

Graag zouden de leden van de CDA-fractie een nadere toelichting willen ontvangen op wat de inspectie gaat onderzoeken rondom aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt en hoe de SBB en de macrodoelmatigheidscommissie betrokken worden bij dit onderzoek.

Toegankelijkheid mbo

De leden van de CDA-fractie merken op dat in de wijzigingswet die afgelopen 1 augustus is ingegaan, rondom het toelatingsrecht van mbo-studenten een evaluatiebepaling is opgenomen. Deze leden vernemen graag wat de reden is dat de inspectie in 2019 de effecten van deze wetwijziging in kaart willen brengen. Zij vragen of dit niet te vroeg is om al goed de effecten van de wetwijziging in kaart te kunnen brengen.

Voortgezet algemeen volwassen onderwijs en Educatie

De leden van de CDA-fractie ontvangen graag een toelichting wat Educatie opleidingen zijn.

Hoger onderwijs

Nieuw aanbod

De leden van de CDA-fractie merken op dat de inspectie onder nieuw aanbod beschrijft dat er vraagtekens geplaatst worden bij de kwaliteit van de informatie over en het niveau van het nieuwe aanbod en willen daarom een onderzoek doen naar de context van het nieuwe aanbod. De leden vragen de Minister nader toe te lichten waarom het nodig is dit onderzoek zo breed op te zetten waarbij naar de hele context gekeken wordt met als aanleiding de kwaliteit van de informatie. Kan worden aangegeven welke signalen er zijn om dit onderzoek breed in te zetten, is dit iets dat speelt bij een enkele instelling, of is het een probleem dat

⁷ vso: voortgezet speciaal onderwijs

breed speelt in de sector? Zij vragen of daarbij ook wordt gekeken of het voor de instelling duidelijk genoeg is aan welke voorwaarden de informatie over nieuw aanbod moet worden voldaan.

Inspectieraad

De leden van de CDA-fractie lezen op pagina 27 dat de inspectieraad waarin diverse inspectie zijn verenigd een bijdrage wil leveren aan het oplossen van maatschappelijke problemen en dat de Inspectie voor het Onderwijs specifiek gaat kijken naar «fraudepreventie (financieel integere bedrijfsvoering)», «kwaliteit van bestuur / governance» en «cybersecurity». Deze leden vragen hoe de inspectieraad een andere bijdrage kan leveren aan deze onderwerpen dan de Inspectie voor het Onderwijs zelf al doet. Tot slot vragen zij wat precies de toegevoegde waarde is van dit soort onderzoeken naast de onderzoeken die de inspectie zelf al uitvoert.

Overig

De leden van de Partij voor de Dieren-fractie hebben de inmenging van de fossiele industrie in het onderwijs al regelmatig aan de kaak gesteld en zullen dat blijven doen.^{8 9 10}

De belangen van de jeugd kunnen immers niet verder af staan van de belangen van de fossiele industrie. Waar voor jongeren een snelle aanpak van klimaatverandering letterlijk van levensbelang is, heeft Shell juist financieel belang bij vertraging van de energietransitie. En dus doet Shell er alles aan om kinderen op zo jong mogelijke leeftijd te voeden met een wereldbeeld dat al ruim over de datum is.

De incidenten stapelen zich op. In lesmateriaal, gastlessen en «techniekfestivals» verspreiden fossiele bedrijven op subtiële wijze een reeks misleidende en aantoonbaar onjuiste boodschappen. Een snelle energietransitie zou «onrealistisch» zijn en aardgas tot in de verre toekomst «onmisbaar» en zelfs een «oplossing» voor het klimaatprobleem. Aardbevingen in Groningen? Volgens het propagandistische lesmateriaal van de NAM gaat het slechts om «licht trillen». Leerlingen krijgen promotiemateriaal voor ondergrondse CO₂-opslag aan zich opgedrongen. Shell leert kinderen dat in 2050 nog 70% van de energiemix fossiel is. Daarmee zaait Shell bewust twijfel over de noodzaak van de energietransitie en de haalbaarheid van het Klimaatakkoord van Parijs.^{11 12 13 14 15 16 17}

Deelt de Minister de mening dat de aanwezigheid van het bedrijfsleven in het onderwijs ondertussen verder geïnstitutionaliseerd wordt met het Techniekpact 2020? Zo nee waarom niet? De voornoemde leden vragen of de Minister kan uitsluiten dat de samenwerking tussen scholen en het bedrijfsleven verder wordt verdiept, zonder dat er waarborgen zijn dat het

⁸ <https://www.youtube.com/watch?v=KDaSZ5nnH5Y>

⁹ Schriftelijke vragen van de leden Van Raan en Arissen over het door Shell georganiseerde festival Generation Discover 2017. Aanh. Hand. II, 2017–2018, nr. 3040

¹⁰ Kamervragen van het lid Van Raan over de invloed van de fossiele industrie op de inhoud van het onderwijs Aanh. Hand. II, 2017–2018, nr. 1756.

¹¹ https://www.bp.com/nl_nl/bp-netherlands/spreekbeurtpakket-aardolie-het-zwarte-goud.html

¹² <https://fossielvrijonderwijs.nl/wp-content/uploads/2017/09/screen-all-about-energy-slotconclusie.jpg>

¹³ <https://fossielvrijonderwijs.nl/wp-content/uploads/2017/09/Schermafbeelding-2017-08-01-om-10.07.21.png>

¹⁴ <https://fossielvrijonderwijs.nl/wp-content/uploads/2017/09/Schermafbeelding-2017-07-04-om-10.38.22.png>

¹⁵ <https://fossielvrijonderwijs.nl/wp-content/uploads/2017/09/screen-All-about-Energy-boosdoeners.jpg>

¹⁶ <https://fossielvrijonderwijs.nl/wp-content/uploads/2017/10/generation-discover-reclame-code-commissie-2-van-3.jpg>

¹⁷ <https://fossielvrijonderwijs.nl/2018/03/09/noordhoff-eerder-vuur-vanwege-bosatlas-energie/>

onderwijs gevrijwaard blijft van bedrijfsbelangen die schadelijk zijn voor de gezondheid en veiligheid van kinderen en de maatschappij, nu en in de toekomst. Waar blijkt dat uit? Waar blijkt dat uit de rapporten van de inspectie? Tevens vragen zij of leerlingen en hun ouders er blindelings op kunnen vertrouwen dat wat kinderen leren correct is en niet in het belang is van de aandeelhouders van Royal Dutch Shell of andere fossiele bedrijven die op onduurzame wijze winst maken. Op welke manier blijkt dat uit de rapporten van de inspectie? Ook vragen zij of de Minister de mening deelt dat leerlingen bescherming verdienen op het moment dat zij lesmateriaal ontvangen vanuit bedrijven waarvan de bedrijfsbelangen botsen met het belang van kinderen, o.a. zijnde een leefbare aarde. Zo nee, waarom niet?

Kent de Minister de signalen dat de medezeggenschapsraden van scholen niet altijd op de hoogte zijn van alle vormen van sponsoring, sluikreclame en kindermarketing die met enige regelmaat verstopt zit in lesmaterialen, gastlessen en excursies?

Erkent de Minister dat het convenant «Scholen voor primair en voortgezet onderwijs en sponsoring» tot nu toe niet volledig heeft kunnen voorkomen dat door derden verzorgde lesmaterialen, gastlessen en excursies met enige regelmaat misleidende informatie bevatten? Zo nee, waarom niet? ^{18 19 20 21 22 23 24}

Deelt de Minister de mening dat het inspecteren van het onderwijs ook tot doel zou moeten hebben dat er scherpe controle is op door derden geleverde lesmaterialen, gastlessen en excursies? Zo nee, waarom niet? Deelt de Minister de mening dat de bescherming van leerlingen tegen de lobby van de fossiele industrie niet afhankelijk zou moeten zijn van alerte ouders en leraren die de Reclame Code Commissie inschakelen? Zo, nee waarom niet?

De eerder genoemde leden vragen of de Minister bereid is om er bij de inspectie op aan te dringen om in het jaarwerkplan 2019 aandacht te besteden aan de controle van lesmateriaal dat werd opgesteld door derden. Zo nee, waaruit blijkt dat dit niet nodig is?

Zij vragen of de Minister bereid is om er bij de inspectie op aan te dringen om in de bijgestelde onderzoekskaders voor alle typen onderwijs aandacht te besteden aan de controle van lesmateriaal dat werd opgesteld door derden. Zo nee, waaruit blijkt dat dit niet nodig is?

De leden zijn van mening dat het tijd is dat de inspectie al haar invloed gaat aanwenden om kinderen te beschermen tegen de schadelijke denkbeelden van de fossiele industrie. Steunt de Minister de oproep van deze leden aan de inspectie? Zo nee, waarom zouden leerlingen deze bescherming niet verdienen, zo vragen de eerder genoemde leden.

II Reactie Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

¹⁸ https://www.bp.com/nl_nl/bp-netherlands/spreekbeurtpakket-aardolie-het-zwarte-goud.html

¹⁹ <https://fossielvrijonderwijs.nl/wp-content/uploads/2017/09/screen-all-about-energy-slotconclusie.jpg>

²⁰ <https://fossielvrijonderwijs.nl/wp-content/uploads/2017/09/Schermafbeelding-2017-08-01-om-10.07.21.png>

²¹ <https://fossielvrijonderwijs.nl/wp-content/uploads/2017/09/Schermafbeelding-2017-07-04-om-10.38.22.png>

²² <https://fossielvrijonderwijs.nl/wp-content/uploads/2017/09/screen-All-about-Energy-boosdoeners.jpg>

²³ <https://fossielvrijonderwijs.nl/wp-content/uploads/2017/10/generation-discover-reclame-code-commissie-2-van-3.jpg>

²⁴ <https://fossielvrijonderwijs.nl/2018/03/09/noordhoff-eerder-vuur-vanwege-bosatlas-energie/>